

DOI: 10.26565/2786-5312-2024-100-12

УДК 378.014

С. А. Віротченко

кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

e-mail: s.a.virotchenko@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7927-5696> ;GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=c54DLtUAAAAJ> ;RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Svetlana-Virotchenko>

Питання визначення мовної освіти в науково-педагогічному дискурсі України та країн Балтії

У глобалізованому світі поняття мовної освіти стає предметом уваги через різноманітність факторів, які визначають її сутність. Важливість розуміння та визначення мовної освіти посилюється в контексті зростання багатомовності у суспільствах і технологічних змін, що впливають на способи навчання та комунікації. Метою цієї статті є аналіз визначень мовної освіти в українському та балтійському науково-педагогічному дискурсі з метою виявлення схожих та відмінних підходів до цього поняття. Об'єктом дослідження є поняття «мовна освіта», а предметом – визначення цього поняття в українському та балтійському науково-педагогічному дискурсі. У статті аналізуються підходи українських дослідників до визначення мовної освіти з різних перспектив. Розглядається роль мовної освіти в збереженні культурної ідентичності та розвитку суспільства, досліджуються різні стратегії та методи мовної освіти, включаючи підходи до вивчення мовних правил, формування мовленнєвих навичок, а також розвитку мовної компетентності. Особливу увагу приділяється питанням доступності й якості мовної освіти для всіх соціальних і мовних груп населення. У порівнянні з українським досвідом вивчаються підходи до мовної освіти в Литві, Латвії та Естонії. Зокрема, досліджується роль мовної освіти у формуванні культурної та соціальної громадянської компетентності у Литві. У Латвії ж важливою є проблема відсутності чіткої термінології у сфері мовної освіти, що ускладнює проведення наукових досліджень. В Естонії, натомість, основний акцент ставиться на викладання та вивчення мов, але без чіткого визначення поняття «мовна освіта». Таким чином, дослідження вказує на різні підходи до визначення змісту мовної освіти, які відображаються у вивченні ролі мови у забезпеченні мовного розвитку, різноманітні методи і стратегії мовної освіти та питаннях доступності і якості освіти для різних соціальних та мовних груп населення. Дослідження показало, що Україна, Литва, Латвія та Естонія прагнуть розвивати мовну освіту як ключовий елемент культурного розвитку та міжнародного спілкування, хоча кожна з них має свої унікальні виклики та підходи до цього процесу.

Ключові слова: вивчення мов, країни Балтії, мовна освіта, науково-педагогічний дискурс, тенденції розвитку, Україна.

Як цитувати: Віротченко С. (2024). Питання визначення мовної освіти в науково-педагогічному дискурсі України та країн Балтії. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (100), 120–126

DOI: 10.26565/2786-5312-2024-100-12

In cites: Virotchenko S. (2024). Issues of defining language education in the scientific-pedagogical discourse of Ukraine and the Baltic countries. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, (100), 120–126 (in Ukrainian)

DOI: 10.26565/2786-5312-2024-100-12

1. ВСТУП

У сучасному світі мовна освіта зазнає впливу різноманітних факторів, які спричиняють складні виклики для освітніх систем. Зростання мовної різноманітності у суспільстві, вплив цифрової революції та інструменти навчання виступають ключовими аспектами цієї проблематики. У цьому контексті виникає проблема дефініції поняття «мовна освіта» у науково-педагогічних дискурсах різних країн, оскільки воно може трактуватися по-різному залежно від культурних, історичних і політичних особливостей кожної країни. Відмінності у мовних політиках, навчальних програмах і підходах до мовної освіти створюють неоднозначність у розумінні та визначенні цього поняття. Таким чином, проблема визначення змісту поняття «мовна освіта» у педагогічних дискурсах різних країн вимагає дослідження та розуміння контекстуальних особливостей кожної конкретної ситуації.

Метою статті є аналіз визначень поняття мовної освіти в українському та балтійському науково-педагогічному дискурсі, спрямований на виявлення схожих і відмінних підходів до розуміння мовної освіти в цих регіонах. Під час дослідження було враховано культурні, історичні, політичні та соціальні контексти кожної країни, які впливають на визначення та розуміння цього поняття.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розуміння сутності та особливостей мовної освіти для її подальшого вдосконалення, оскільки ефективна мовна освіта має ключове значення для подолання мовних бар'єрів, сприяє зближенню культур і розвитку гармонійних відносин між різними національними та мовними спільнотами у світі. Аналіз і розуміння процесів мовної освіти допомагають розробляти ефективні стратегії в освітній сфері, спрямовані на покращення міжнародного спілкування та співпраці між різними культурами і мовними групами.

Об'єктом дослідження є поняття «мовна освіта», а предметом – його визначення в українському та балтійському науково-педагогічному дискурсі.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Дослідження визначення поняття мовної освіти привертає увагу українських дослідників з декількох перспектив: по-перше, це вивчення ролі мовної освіти у забезпеченні мовного розвитку та збереження мовної ідентичності в умовах глобалізації та культурного розмаїття; по-друге, аналіз методів і стратегій мовної освіти з огляду на потреби сучасного суспільства та вимоги ринку праці; по-третє, дослідження доступності й якості мовної освіти для різних соціальних і мовних груп населення.

Проаналізувавши праці українських дослідників (І. Зайцева [3], К. Корсак [6], Ю. Короткова [5], Р. Мартинова [8], О. Семенов [10]), які пропонують

визначення поняття «мовна освіта», ми виявили розбіжності в його трактуванні, що можна пояснити складністю та комплексністю цього поняття, а також відмінними підходами до його дослідження. Мовна освіта, як зазначають українські науковці (А. Гармаш [1], Ю. Короткова [5], Р. Мартинова [8], Г. Півняк [9], С. Черничко [11]), – це комплексна складова загальної освіти держави, для якої характерна певна самостійність. Система мовної освіти сформована з кількох взаємопов'язаних компонентів, що функціонують як автономні компоненти єдиної освітньої системи.

С. Черничко зазначає, що мовна освіта в Україні фокусується на необхідності вивчення громадянами державної й іноземних мов задля розвитку мовної культури та набуття відповідної мовної компетентності [11, с. 97]. Цілком логічно, що мовна освіта визначається і як чинник, що збільшує рівень мовної грамотності й усвідомлення значення державної мови.

О. Кузнецова тлумачить мовну освіту як комплексне явище, що включає вивчення, збереження та передачу національних цінностей в процесі навчання та виховання особистості. Науковиця підкреслює важливість забезпечення відкритості системи освіти й її міжнародної інтеграції до світового освітнього простору. Авторка зауважує, що мовна освіта включає вдосконалення усного та писемного мовлення, а також розвиток комунікативної компетентності [7, с. 1].

Ще одним важливим аспектом мовної освіти, якому приділяється значна увага в Україні та в інших демократичних суспільствах, є поширення державної мови та зміцнення її об'єднавчої ролі. При цьому враховується потреба у вивченні мов міжнародного спілкування та мов меншин для підтримки культурного різноманіття та сприяння взаєморозумінню [1]. Це пояснюється тенденцією сучасної мовної освіти, яка характеризується розвитком мультилінгвальної, полікультурності та діалогу культур [9].

Як зазначено в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») [2] та «Концепції національного виховання» [4], основна мета мовної освіти полягає у сприянні розвитку особистості шляхом формування культурної освіченості та розвитку умінь вираження власних думок та ідей за допомогою мови у різних сферах життя.

Таким чином, мовна освіта виконує кілька важливих функцій. По-перше, вона сприяє розвитку комунікативної компетентності для ефективного спілкування та сприйняття світу. По-друге, мовна освіта формує толерантність у контексті багатомовності та мультикультурності. По-третє, мовна освіта зосереджується на формуванні мовної особистості, здатної до ефективної комунікації та постійного самовдосконалення. Всі ці аспекти є важливими для гуманізації та гуманітаризації освітніх процесів на всіх рівнях навчання.

Вивчення литовських науково-педагогічних джерел [16; 17; 18; 22; 23; 25] дає підстави стверджувати, що дослідники тлумачать мовну освіту (*kalbos ugdymas / kalbų mokymas*) ширше, ніж просто навчання мовних правил, її метою вбачається навчання мовних і соціальних поведінкових стандартів.

З. Наукунайте вважає, що мовна освіта є комплексною та практично невичерпною сферою науки, до якої застосовуються різні параметри, проте, як вважає дослідниця, ключовими критеріями диференціації парадигм мовної освіти виступають предметна спрямованість, мета, основний метод навчання, майстерність педагога, навчальний матеріал і загальний стандарт освіти [22].

Мовну освіту в Литві спрямовано на забезпечення здобувачів освіти можливістю оволодіти мовною системою, розвинути навички комунікації та виробити літературно-культурні компетентності. Основні завдання включають формування вмінь висловлюватися зрозуміло та правильно як у мовленні, так і на письмі, а також відчуття власної причетності до мови та культури, як їхніх спадкоємців та активних учасників [15]. Литовська система освіти характеризується акцентом на комунікативній компетентності, здобувачі освіти мають вміти критично мислити у процесі засвоєння мов [25, с. 225]. Мовна освіта нерозривно пов'язана із соціокультурним середовищем, а тому її важливі складові включають соціальну ситуацію та статус мовців, мовленнєву поведінку, її варіативність і систему цінностей у мовній спільноті.

Іншою метою литовської мовної освіти є розвиток загальнокультурних компетентностей, виховання особистості, розбудову творчого суспільства разом із формуванням незалежності нації. Литовська мовна освіта чітко транслює здобувачам освіти литовський наратив, важливий для національної спільноти [21]. Розвиток литовської ідентичності за допомогою трансформації мовної освіти спрямовано на укріплення національної гідності та підвищення самооцінки населення країни. Зміст мовної освіти проявляється у викладанні мови як інструмента мислення та самовираження [23]. Таким чином, мовна освіта відіграє ширшу роль, ніж просто передача знань про мовну культуру. Вона визначає ставлення до державної мови та розглядає вивчення рідної мови як ключовий елемент підтвердження соціального статусу особистості.

На основі укорінених у рідній культурі й усвідомлених національних цінностей виявляються різні аспекти національної та міжнародної ідентичності [25], тому мовна освіта тісно пов'язана з інтернаціоналізаційними стратегіями вищої освіти, оскільки розвиток міжнародних зв'язків стає одним із ключових завдань університетів і значно впливає на їхню репутацію. Знання мов вважається одним із головних пріоритетів для успішного міжнародного

спілкування й академічного обміну [18]. У сучасному світі набуття компетентності міжкультурної комунікації є надзвичайно важливим. Вивчаючи іноземні мови, люди формують у собі ціннісні погляди та вміння, які є ключовими для взаємодії в різноманітному й багатокультурному світі. Це відкриває шлях до толерантного й ефективного міжкультурного спілкування та співпраці, розвиваючи в людях відкритість до різних мов та культур і готовність до дій у багатонаціональному середовищі [17].

Таким чином, мовна освіта в Литві спрямована на розвиток кількох ключових компетентностей. Вони включають культурну компетентність, що полягає в розумінні литовської та світової культурних традицій, соціальну громадянську компетентність для формування самосвідомості та ціннісної національно-громадянської ідентичності, комунікативну компетентність для ефективної мовної взаємодії та розвитку індивідуального стилю, творчу компетентність для стимулювання творчого та критичного мислення, а також іншомовну компетентність для успішної комунікації іноземними мовами в професійній сфері.

Досліджуючи зміст поняття «мовна освіта» у педагогічній думці Латвії, було помічено недостатню розробку термінології в сфері вивчення мови. На думку М. Платонової, така ситуація ускладнює проведення наукових досліджень у галузі мовної освіти [24]. С. Лаздіна підкреслює, що вивчення процесу засвоєння мови завжди включало широкий діапазон підходів, оскільки дослідники враховували не лише педагогічні аспекти, але й лінгвістичні, соціальні та психологічні фактори [20]. Таким чином, вивчення мови є міждисциплінарним, а за відсутності системи чіткої термінології для пояснення суті мовної освіти можуть виникнути розбіжності в її розумінні.

Національна програма розвитку латиської мови 2002 р. прогнозувала майбутні перспективи мовної освіти в рамках «Стратегії латиської мовної політики (2003–2013)». Основним завданням цієї освіти було забезпечення високого рівня володіння національною мовою, збереження її як культурної спадщини та підтримка мовного різноманіття [19]. Концепцію мовної освіти було розглянуто з трьох ключових поглядів: правового (регулювання мовних відносин у суспільстві та соціолінгвістичні аспекти), педагогічного (навчання різних мовних груп) і лінгвістичного (наукове вивчення мов). Водночас відзначається відсутність системного підходу до аналізу мовної освіти як цілісного об'єкта, що включає різноманітні аспекти навчання та вживання мов у суспільстві.

Це питання набуло особливого значення через значну кількість дослідницьких проєктів, присвячених вивченню теоретичних і емпіричних аспектів вивчення мов, що призвело до наукових обговорень і розвідок у сфері мовної освіти. Проте, у лат-

війській науково-педагогічній літературі відсутнє поняття «мовна освіта», і з точки зору його змісту це питання висвітлюється рідко. Замість цього частіше зустрічається термін «вивчення / засвоєння мови» (*valodas arguve*). Але навіть цей термін не має чіткого визначення або стандарту, що може перешкоджати узгодженому розумінню й дослідженню мовної освіти в контексті латвійської педагогіки.

У контексті естонського науково-педагогічного дискурсу, вивчення та навчання мов описується термінами *“keeleõpe / keelekoolitus”*. Результати дослідження показали, що відповідно до «Тлумачного словника естонської мови» [13] та мовного порталу Інституту естонської мови, поняття *“keeleõpe”* визначається як процес викладання, навчання та вивчення мови. Естонські дослідники зазначають, що дослідження мови ґрунтується на розумінні самої мови, процесу та методів її викладання, що враховуються окремо для кожної мови. До підходів у вивченні мов належать і методичні принципи, які охоплюють загальні стратегії навчання мов [12]. П. Еслон вважає, що вивчення та володіння мовою є ключовими для її активного використання та постійного розвитку. Оскільки мова постійно еволюціонує, автор вважає необхідним адаптувати методи її викладання, щоб вони відображали сучасний стан мови та максимально точно передавали її суть [14].

Досліджуючи естонські довідкові, педагогічні та наукові джерела, ми виявили, що в естонському науково-педагогічному контексті не відслідковується конкретне поняття «мовна освіта» у його звичайному розумінні. Питання, пов'язані з мовною освітою, висвітлюються через терміни «викладання / ви-

чення мови» (*keeleõpe / keelekoolitus*), але їхні точні визначення не встановлено. Також важливо відзначити, що в Естонії, так само, як і в Латвії, аспекти мовної освіти розглядаються в контексті мовної освітньої політики країни в її нормативно-правових документах і наукових працях, які її досліджують.

3. ВИСНОВКИ

Мовна освіта в Україні, Литві, Латвії та Естонії є важливим елементом функціонування держави та ключовим фактором у збереженні культурної спадщини та розвитку особистості. У всіх цих країнах головна увага приділяється вивченню державної мови як ключового засобу ідентичності та комунікації. Головні пріоритети мовної освіти охоплюють формування мовленнєвих навичок, розвиток мовної й мовленнєвої компетентностей та підтримку мультилінгвальності. Незважаючи на виклики, що мають місце у Латвії та Естонії, як-то брак термінології у сфері мовної освіти, ці країни продовжують працювати над підвищенням рівня системи мовної освіти для сприяння культурному розвитку та міжнародному спілкуванню.

Перспектива подальших досліджень мовної освіти в Україні та країнах Балтії полягає у вивченні впливу мовної політики на мовну освіту й її реалізацію, аналізі інноваційних підходів у мовній освіті, оцінці її доступності й якості для різних соціальних і мовних груп, а також ролі мовної освіти в міжнародному спілкуванні та співпраці. Ці дослідження мають великий потенціал для покращення якості освіти та сприяння розвитку суспільства через забезпечення ефективної мовної комунікації та культурного розмаїття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гармаш, А. А., Салов, В. О. & Свіжевська, С. А. (2011). Єдність професійної та іншомовної компетентностей – вимога часу. Мовна підготовка фахівців України у новому тисячолітті: проблеми та шляхи їх вирішення. Збірник тез і матеріалів міжнародного науково-практичного семінару. Дніпропетровськ.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Відновлено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (1993).
3. Зайцева, І. О. (2016). *Формування професійних компетентностей майбутніх учителів філологічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання*. (Автореф. канд. пед. наук). Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, Харків.
4. Концепція національного виховання студентської молоді. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4290-09#Text (2009).
5. Короткова, Ю. М. (2018). *Теорія і практика підготовки філологів в університетах Греції другої половини XX - початку XXI століття*. (Автореф. канд. пед. наук). Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, Харків.
6. Корсак, К. В. (1997). *Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія*. Київ.
7. Кузнецова, О. Ю. (2003). *Розвиток мовної освіти у середніх і вищих навчальних закладах Великої Британії другої половини XX століття* (Автореф. докт. пед. наук). Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, Харків.
8. Мартинова, Р. Ю. (2004). *Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов*. Київ.

9. Півняк, Г. Г. (2011). Мовна освіта майбутніх фахівців України як чинник ефективної міжнародної співпраці. Мовна підготовка фахівців України у новому тисячолітті: проблеми та шляхи їх вирішення. Збірник тез і матеріалів міжнародного науково-практичного семінару. Дніпропетровськ.
10. Семенов, О. (2005). *Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: монографія*. Суми.
11. Черничко, С. (2009). Напрямки мовної освіти України і угорськомовна освіта на Закарпатті. *Acta Beregsasiensis: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve*.
12. Argus, R., Rütmaa, T., Verschik, A. & Baird, P. (2021). *Mitmekeelus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest*. Tallinn: Tallinna Ülikool.
13. Eestikeelsele tavasõnaraamat. Retrieved from: <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=keele%C3%B5pe>
14. Eslon, P. (2014). *Eesti vahekeele korpus. Keel ja Kirjandus*.
15. Bendroji programa. Lietuvių kalbos pradinio ugdymo. (2017). Retrieved from: <https://smsgm.lrv.lt/uploads/smsgm/documents/files/svietimas/bendroji%20programa%20INTERNETUI.pdf>.
16. Čiužas, R. & Jucevičienė, P. (2006). Lietuvos mokytojų didaktinė kompetencija. *Švietimo problemas analizė*.
17. Jankauskienė, I. (2015). Atvejo analizės svarba plėtojant užsienio kalbos kompetenciją. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*. Retrieved from: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB0001:j.04~2014~1408120819413/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
18. Kajėnaitė, G. & Suchadolskienė, G. (2021). Lietuvos užsienio kalbų politikos ir strategijos formavimo gairės. Retrieved from: <https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/04/Lietuvos-uzsienio-kalbu-politikos-ir-strategijos-formavimo-gaires-1.pdf>
19. *Latviešu valodas attīstības valsts programma*. (2002). Retrieved from: <http://www.vvk.lv/index.php?sadala=1&id=352>.
20. Lazdiņa, S. (2007). *Korelācija starp mācību līdzekļu tekstiem un dominējošām pieejām latviešu valodas kā otrās valodas apgūvē : promocijas darba kopsavilkums filoloģijas doktora grāda iegūšanai valodniecības zinātņu nozarē lietišķās valodniecības apakšnozarē*. Rīga : Latvijas Univesitāte.
21. *Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendroji programa*. (2016). Retrieved from: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/03/Lietuviu-k-ir-lit-pagrindinio-ugdymo-bendroji-programa.pdf>.
22. Nauckūnaitė, Z. (2015). Kalbos didaktika: kalbos ugdymo paradigmu kaita ir kalbos mokymo(si) logika. *Acta Paedagogica Vilnensia*. doi:10.15388/ActPaed.2015.34.8342.
23. Nauckūnaitė, Z. (2014). Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo siekiniai ir jų įgyvendinimo retrospektyva. *Acta Paedagogica Vilnensia*. doi:10.15388/ActPaed.2014.33.4394.
24. Platonova, M., Markus, D., Vulāne, A. & Ilynska, L. (2016). Aligning terms in the field of child language acquisition in English and Latvian. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*.
25. Urbonaitė, D. (2017). Kalbos samprata kalbinio švietimo politikoje. Lietuvos ir Danijos lyginamoji analizė. *Taikomoji kalbotyra*. Retrieved from: www.taikomojikalbotyra.lt

Стаття надійшла до редакції 16.08.2024

Стаття рекомендована до друку 20.10.2024

Svitlana Virotschenko – PhD in Philology, Associate Professor, Dean of School of Foreign Languages of V. N. Karazin Kharkiv National University e-mail: s.a.virotschenko@karazin.ua ; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7927-5696>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=c54DLtUAAAAJ>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Svetlana-Virotschenko>

ISSUES OF DEFINING LANGUAGE EDUCATION IN THE SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL DISCOURSE OF UKRAINE AND THE BALTIC COUNTRIES

In the globalized world, the concept of language education becomes a subject of attention due to various factors defining its essence. The importance of understanding and defining language education is heightened in the context of increasing multilingualism in societies and technological changes affecting teaching and communication methods. The aim of this article is to analyze the definitions of language education in Ukrainian and Baltic scientific-pedagogical discourse to identify similar and different approaches to this concept. The object of the study is the concept of «language education», and the subject is the definition of this concept in Ukrainian and Baltic scientific-pedagogical discourse. The article examines approaches of Ukrainian researchers to defining language education from various perspectives. The role of language education in preserving cultural identity and societal development is considered, different strategies and methods of language education are explored, including approaches to studying language rules, developing speaking skills, and fostering language competence. Special attention is given

to issues of accessibility and quality of language education for all social and language groups of the population. In comparison with Ukrainian experience, approaches to language education in Lithuania, Latvia, and Estonia are studied. In Lithuania the role of language education in shaping cultural and social civic competence is investigated. In Latvia lack of clear terminology in the field of language education is highlighted, complicating scientific research. In Estonia the focus is mainly on teaching and learning languages without a clear definition of the concept of «language education». Thus, the research indicates various approaches to defining language education, reflecting in the study of the role of language in ensuring language development, diversity of methods and strategies of language education, and issues of accessibility and quality of education for different social and language groups of the population. The study shows that Ukraine, Lithuania, Latvia, and Estonia seek to develop language education as a key element of cultural development and international communication, although each of them has its unique challenges and approaches to this process.

Key words: *Baltic countries, development trends, language education, language study, scientific-pedagogical discourse, Ukraine.*

REFERENCES

- Harmash, A. A., Salov, V. O. & Svizhevs'ka, S. A. (2011). Yednist' profesijnoi ta inshomovnoi kompetentnostej – vymoha chasu [The unity of professional and foreign language competences is a requirement of the time]. *Movna pidhotovka fakhivtsiv ukrainy u novomu tysiacholitti: problemy ta shliakhy ikh vyrishennia*. Zbirnyk tez i materialiv mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho seminaru [Language Training of Ukrainian Specialists in the New Millennium: Problems and Solutions. Collection of abstracts and materials of the international scientific and practical seminar]. Dnipropetrovs'k. (in Ukrainian)
- Derzhavna natsional'na prohrama «Osvita» («Ukraina XXI stolittia») [Ukraine of the XXI century']. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/896-93-%D0%BF#Tekht> (1993). (in Ukrainian)
- Zajtseva, I. O. (2016). *Formuvannia profesijnykh kompetentnostej majbutnikh uchyteliv filolohichnykh spetsial'nostej v umovakh dystantsijnogo navchannia*. (Avtoref. kand. ped. nauk) [Formation of Professional Competences of Future Language Teachers through Distance Learning. (Philology PhD thesis synopsis)]. Kharkivs'kyj natsional'nyj pedahohichnyj universytet im. H. S. Skovorody, Kharkiv. (in Ukrainian)
- Kontseptsiia natsional'noho vykhovannia students'koi molodi [The concept of national education of student youth]. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4290-09#Tekht (2009). (in Ukrainian)
- Korotkova, Yu. M. (2018). *Teoriia i praktyka pidhotovky filolohiv v universytetakh Hretsi druhoi polovyny XX - pochatku XXI stolittia*. (Avtoref. kand. ped. nauk). [Theory and Practice of Training Philologists in the Universities of Greece in the Second Half of XX – the Early XXI Century. (Philology PhD thesis synopsis)] Kharkivs'kyj natsional'nyj pedahohichnyj universytet im. H. S. Skovorody, Kharkiv. (in Ukrainian)
- Korsak, K. V. (1997). *Svitova vyscha osvita. Porivniannia i vyznannia zakordonnykh kvalifikatsij i dyplomiv: monohrafiia* [Global higher education. Comparison and recognition of foreign qualifications and diplomas: monograph]. Kyiv. (in Ukrainian)
- Kuznetsova, O. Yu. (2003). *Rozvytok movnoi osvity u serednikh i vyschykh navchal'nykh zakladakh Velykoi Brytanii druhoi polovyny KhKh stolittia* (Avtoref. dokt. ped. nauk) [The Development of Language Education in Secondary and Higher Educational Institutions of Great Britain in the Second Half of the XX Century (Pedagogical PhD thesis synopsis)]. Kharkivs'kyj derzhavnyj pedahohichnyj universytet im. H. S. Skovorody, Kharkiv. (in Ukrainian)
- Martynova, R. Yu. (2004). *Tsilisna zahal'nodydaktychna model' zmistu navchannia inozemnykh mov* [A holistic general didactic model of foreign language teaching content]. Kyiv. (in Ukrainian)
- Pivniak, H. H. (2011). *Movna osvita majbutnikh fakhivtsiv Ukrainy iak chynnyk efektyvnoi mizhnarodnoi spivpratsi*. *Movna pidhotovka fakhivtsiv ukrainy u novomu tysiacholitti: problemy ta shliakhy ikh vyrishennia*. Zbirnyk tez i materialiv mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho seminaru [Language Education of Future Specialists of Ukraine as a Factor of Effective International Cooperation. Language Training of Ukrainian Specialists in the New Millennium: Problems and Ways to Solve Them. Collection of abstracts and materials of the international scientific and practical seminar]. Dnipropetrovs'k. (in Ukrainian)
- Semenoh, O. (2005). *Profesijna pidhotovka majbutnikh uchyteliv ukrains'koi movy i literatury: monohrafiia* [Professional training of future teachers of Ukrainian language and literature: monograph]. Sumy. (in Ukrainian)
- Chernychko, S. (2009). *Napriamky movnoi osvity Ukrainy i uhors'komovna osvita na Zakarpatti* [Directions of language education in Ukraine and Hungarian-language education in Transcarpathia.]. *Atsta Beregsasiensis: a II. Rákóczy Ferents Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve*.
- Argus, R., Rüütmaa, T., Verschik, A. & Baird, P. (2021). *Mitmekeelus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamiseetoditest*. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Eesti keele seletav sõnaraamat*. Retrieved from: <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=keele%C3%B5pe>
- Eslon, P. (2014). *Eesti vahekeele korpus. Keel ja Kirjandus*.
- Bendroji programa. Lietuvių kalbos pradinio ugdymo. (2017). Retrieved from: <https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/svietimas/bendroji%20programa%20INTERNETUI.pdf>.
- Čiužas, R., & Jucevičienė, P. (2006). *Lietuvos mokytojų didaktinė kompetencija. Švietimo problemas analizė*.
- Jankauskienė, I. (2015). *Atvejo analizės svarba plėtojant užsienio kalbos kompetenciją. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*. Retrieved from: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2014~1408120819413/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
- Kajėnaitė, G. & Suchadolskienė, G. (2021). *Lietuvos užsienio kalbų politikos ir strategijos formavimo gairės*. Retrieved from: <https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/04/Lietuvos-uzsienio-kalbu-politikos-ir-strategijos-formavimo-gaires-1.pdf>
- Latviešu valodas attīstības valsts programma. (2002). Retrieved from: <http://www.vvk.lv/index.php?sadala=1&id=352>.

Lazdiņa, S. (2007). *Korelācija starp mācību līdzekļu tekstiem un dominējošām pieejām latviešu valodas kā otrās valodas apguvē : promocijas darba kopsavilkums filoloģijas doktora grāda iegūšanai valodniecības zinātņu nozarē lietīšķās valodniecības apakšnozarē*. Rīga : Latvijas Univesitāte.

Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendroji programa. (2016). Retrieved from: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/03/Lietuviu-k.-ir-lit.-pagrindinio-ugdymo-bendroji-programa.pdf>.

Nauckūnaitė, Z. (2015). Kalbos didaktika: kalbos ugdymo paradigmų kaita ir kalbos mokymo(si) logika. *Acta Paedagogica Vilnensia*. doi:10.15388/ActPaed.2015.34.8342.

Nauckūnaitė, Z. (2014). Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo siekiniai ir jų įgyvendinimo retrospektyva. *Acta Paedagogica Vilnensia*. doi:10.15388/ActPaed.2014.33.4394.

Platonova, M., Markus, D., Vulāne, A. & Ilynska, L. (2016). Aligning terms in the field of child language acquisition in English and Latvian. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*.

Urbonaitė, D. (2017). Kalbos samprata kalbinio švietimo politikoje. Lietuvos ir Danijos lyginamoji analizė. *Taikomoji kalbotyra*. Retrieved from: www.taikomojikalbotyra.lt

The article was received by the editors 16.08.2024

The article is recommended for printing 20.10.2024